

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

ЛУТАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

І НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

16 травня 2019 р.

Київ

ЗБІРНИК ТЕЗ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

УДК 37.01:373.01:122(082)

**Всеукраїнська науково-практична конференція проводиться
відповідно до плану роботи Національної академії педагогічних
наук України**

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
Протокол № 6 від 25 квітня 2019 р.*

Редакційна колегія:

С. О. Сисоєва, доктор педагогічних наук, професор — *голова ред. кол.*
О. М. Топузов, доктор педагогічних наук, професор — *заст. голови ред. кол.*
Н. П. Дічек, доктор педагогічних наук, професор;
М. Д. Култаєва, доктор філософських наук, професор;
О. Л. Караман, доктор педагогічних наук, професор;
Н. Б. Антонець, кандидат педагогічних наук, с. наук. с.;
К. Ю. Ладоня, відповідальний редактор

**Практична філософія і Нова українська школа: збірник
тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16 травня
2019 р., м. Київ. — Київ: НАПН України, Інститут педагогіки
НАПН України, 2019. — 168 с.**

ISBN 978-966-644-492-5

Збірник містить тези виступів учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Практична філософія і Нова українська школа», що пройшла в НАПН України 16 травня 2019 р.

Тези присвячено таким питанням сучасної освіти, як алгоритми виховання гармонійної і культурної людини, виклики освіти дітей Z-покоління, критерії якості шкільної освіти у світлі філософських рефлексій, західний та український досвід модернізації шкільної освіти.

УДК 37.01:373.01:122(082)

*Матеріали подано в авторській редакції,
за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела
та вживання назв документів, власних імен тощо
відповідають автори публікації.*

Напрямок перший

**ОСВІТА ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОГО
САМОСТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНИ**

Довженко Т. О.

Взаємодія сім'ї та школи в контексті педагогіки
партнерства 10

Калініна Л. М.

Модернізація управління крізь призму концепції
Нової української школи 12

Корж Г. В.

Історична пам'ять: освітній і виховний потенціал 16

Радіонова Н. В.

Освіта як чинник національного самоствердження України:
історія і сучасність (на матеріалі Слобожанщини) 19

Роговський О. М.

Потенціал практичної філософії у реалізації
завдань модернізації української освіти 21

Ткаченко Л. П.

Формування мовної особистості в новій українській школі 24

Філатова Л. С.

Імідж як чинник національного самоствердження України 26

Чижевський Б. Г.

Взаємозв'язок профільного навчання
і розвиток людського капіталу в Україні 29

Напрямок другий

**АЛГОРИТМ ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ
І КУЛЬТУРНОЇ ЛЮДИНИ**

Браславська О. В., Максютів А. О.

Національно-патріотичне виховання майбутніх
учителів географії 34

Власов В. С.,

Роль і місце дискусійних питань на уроках історії 37

Радіонова Наталія Василівна,

*доктор філософських наук,
професор кафедри філософії
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди*

ОСВІТА ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ (НА МАТЕРІАЛІ СЛОБОЖАНЩИНИ)

Вплив освіти на національне самоствердження соціумів є загальновідомим фактом. Але треба зазначити, що межі і характер цього впливу змінюються у різних суспільних і культурних констеляціях. Зокрема у до індустріального, індустріального і постіндустріального суспільствах суттєво відрізняється функціональний потенціал освіти та її роль у самоствердженні нації.

Оскільки Нова українська школа має виступати потужним чинником цементування нації, доцільно розглянути її потенціал на більш високому рівні абстракції, зокрема в опціях освіти, яка символізується Школою з великої літери, та у контекстах домодерної культури і культури пізнього Модерну, яка притаманна сучасним західним розвинутим соціумам. Постмодерні опції, які також мають місце в українських реаліях, у даному випадку варто винести за дужки у сенсі феноменологічної редукції. Адже, як переконливо доводять Б. Латур і Ю. Габермас, доба Модерну з його організаційними засадами та принципами організації політичних, культурних і передусім освітніх інституцій все ще залишається незавершеною, а відтак — значущою у розгляді окресленої проблематики.

У цьому зв'язку варто зробити історичний екскурс і розглянути освітнє самоствердження України в опціях сковородинівської традиції. При цьому я зовсім не применшую роль братських шкіл та Києво-Могилянської академії, внесок яких до розвитку національної свідомості і самосвідомості українців детально проаналізовано у вітчизняній гуманітаристичі. Освітньому простору Слобожанщини приділено набагато менше уваги. Через це специфіка східних

регіонів України та особливості національно-патріотичного виховання нерідко зображуються однобічно: акцентується вплив російської культури та ігнорується вплив модерної культури Європи, яка у західних регіонах закріплювала стереотипи до модерних культурних саморепрезентацій. Одним з перших на цей момент звернув увагу В. Скуратівський, акцентуючи свою увагу на тому факті, що у цих регіонах не було кріпацтва і формувалась (під впливом європейських мігрантів) не романтична, а прагматична культура свободи.

Всесвітньо відомий соціолог р. Дарендорф слушно зазначає, що капіталізм став потужним чинником виховання розвинутих суспільств Заходу. Мається на увазі не тільки правова та економічна культура, а й людські якості, пов'язані із організацією на рівні індивіда простору і часу, узгодження своєї поведінки із соціально заданими ритмами, а також формування вмінь і навичок самоконтролю, навіть на рівні дітей дошкільного віку. Нагадаю, що уособленням капіталістичного розвитку у царський Росії і найбільш модерним у сенсі економічного і освітнього розвитку за моделлю модерної Європи був Харків. Взагалі Слобожанщина структурувалась і розвивалась як аналог модерного західноєвропейського мультикультурного простору. Передусім освічені верстви німецького і польського населення брали активну участь у формуванні моделі модерної України із збереженням її національної культурної традиції. Не випадково місцем втілення ідеї Гумбольдта щодо принципово нового типу європейського університету було обрано Харків (тут варто зазначити не тільки зусилля С. Потоцького, а й багатьох інших українських і зарубіжних політичних, культурних і освітніх діячів).

Збережені смисли цієї традиції є ресурсом для модернізації освіти у констеляціях постіндустріального суспільства, а також у процесі національного самоствердження України, який є конгруентним із завданнями освітньої євроінтеграції України. Тут важливо передусім запобігти розчинення національної освіти в інших національних освітніх системах, які узурпують європейську освітню логістику, але зі семантикою не сучасної, а старої домодерної Європи. Якщо у Німеччині у студентів вимагають критично аналізувати і оцінювати досвід стажування за кордоном, то в Україні такий досвід, цілком у дусі радянського схематизму, але із протилежним знаком, оцінюють як «передовий», ототожнюючи з ним сподівання

щодо прискореної освітньої модернізації. Через це в Україні різко зменшується популяція студентів, які навчаються у вітчизняних вишах, і підтримуються системи освіти в інших країнах, які важко назвати носіями передового освітнього досвіду. Процес відтоку студентів з європейських країн до США вже згаданий р. Дарендорф назвав «постмодерним рабовласництвом». Непродумані і поверхові практики інтернаціоналізації української освіти добре описуються цією метафорою. Ототожнення якісної освіти з освітою за кордоном є проявом меншовартості, яка прикривається дипломами і сертифікатами і відсуває далеко на задній план національні інтереси України, замінюючи їх утопічним візіонерством.

Національне самоствердження України неможливо без національної самоповаги і шанобливого ставлення до власного освітнього і наукового потенціалу. ■

Роговський Олександр Михайлович,

*доктор філософських наук, професор
кафедри соціології, політології та культурології
Харківського національного педагогічного
університету ім. Г.С. Сковороди*

ПОТЕНЦІАЛ ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

В РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

Реформування освіти відбувається в складних умовах не лише зовнішніх викликів і загроз, а й внутрішніх дилем, які ставлять молодь у становище складного вибору між практичними, моральними імперативами і власними потребами і бажаннями, тобто проблемами, які носять переважно філософсько-етичний характер. З іншого боку, сучасна етика як практична філософія носить не імперативний, а пізнавально-ціннісний характер, відповідний до варіативно-нелінійної соціалізації. Молодій людині необхідна допомога у вигляді багатого філософсько-етичного досвіду в формі наближеної до потреб сучасності.

Розглянемо цю проблематику на прикладі сучасної етики свободи, яка знаходиться в руслі поширення демократичного і глобалізаційного процесів. Перш за все, потяг до свободи безумовно